

WPROWADZENIE

Procesy kształtowania się struktur przemysłowych w przestrzeni światowej dokonują się z różnym nasileniem i często w odmiennym stopniu wpływają na swoje otoczenie instytucjonalne, zwłaszcza finansowe i kulturowe. Przyjmujemy, że przemiany układów przestrzennych nawiązują do makro-, mezo- i mikroekonomicznych reguł rozwoju działalności gospodarczej, które nakładają się na ich zróżnicowane wewnętrznie uwarunkowania, tworzące określone możliwości rozwojowe. W konsekwencji reguły ekonomicznego rozwoju i zróżnicowane uwarunkowania przestrzenne w rozmaity sposób kształtują procesy transformacji struktur działalności produkcyjnej i usługowej, sfery instytucjonalnej, a także całej gospodarki. Wskazują na to przedstawione prace dotyczące przemian struktur przemysłowych oraz firm reprezentujących różne gałęzie przemysłu.

Różny kierunek przebudowy gospodarczej przedstawiają prace autorów z Rosji i Republiki Czeskiej. A. Jacobson z zespołem współautorów (Państwowy Uniwersytet Techniczny, Irkuck) prezentują wybrane problemy transformacji przemysłu Syberii w fazie postindustrialnej. Na tle gospodarki Syberii i jej roli w gospodarce rosyjskiej przedstawia kształtowanie się nowego typu industrializacji związanej z wykorzystaniem zasobów surowcowych i rozwoju nowych zakładów pracujących na potrzeby rynku. N.M. Syssoeva (Rosyjska Akademia Nauk – Oddział Syberyjski, Irkuck) analizuje procesy przebudowy i zmiany organizacji przestrzennej syberyjskich kompleksów przemysłowych w warunkach światowego ryzyka finansowego. Zwraca uwagę na kierunki przebudowy struktur przemysłowych, zmiany powiązań gospodarczych wybranych gałęzi przemysłu oraz ich przeobrażenia przestrzenne. P. Ptáček (Uniwersytet Palackiego, Ołomuniec) rozpatruje wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na unowocześnianie gospodarki Republiki Czeskiej, w tym usług biznesowych. Na tle prezentacji pozytywnych i negatywnych działań oraz dynamiki rozwoju krajów Europy Środkowej przedstawia zmiany gospodarki czeskiej w zakresie powstawania centrów technologicznych i biznesowych oraz dystrybucję nowoczesnych produktów wpływających na rozwój regionów gospodarczych.

Odmienne warunki przebudowy przemysłu i związanej z nim gospodarki występują na terenie krajów Unii Europejskiej oraz krajów Europy Środkowej i Wschodniej. Obrazuje to praca T. Rachwała, K. Widermanna i W. Kilar (Uniwersytet Pedagogiczny, Kraków), którzy dokonali wielocechowej analizy wpływu przemysłu na gospodarkę układów regionalnych Unii Europejskiej, w tym tle na dynamikę działalności produkcyjnej i potencjał badawczo-rozwojowy. M. Miszczyński (Uniwersytet Jagielloński, Kraków) na podstawie literatury opisuje tendencje kształtowania idei nowej ekonomii, a następnie przedstawia procesy przemian metropolii Krakowa. P. Lizak (Uniwersytet Pedagogiczny, Kraków) podejmuje problematykę kształtowania się w ostatnich 10 latach przemysłu samochodów osobowych w krajach Europy Środkowej oraz wpływu wiodących korporacji zagranicznych na powstawanie nowych ośrodków tego przemysłu.

Procesy zmian systemu gospodarowania przejawiają się także w restrukturyzacji i mają wpływ na funkcjonowanie wielu przedsiębiorstw w przestrzeni krajowej i regionalnej.

Przykładem tego są: praca M. Chmurskiego i A. Wielońskiego (Uniwersytet Warszawski) dotycząca restrukturyzacji Przedsiębiorstwa Pojazdów Szynowych PESA w Bydgoszczy; R. Matykowskiego i A. Tobolskiej (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań) analizująca funkcjonowanie zakładów Swedwood Poland i Volkswagen Motor Polska Sp. z o.o oraz ich powiązania przestrzenne w zakresie dojazdów do pracy; przeglądowy artykuł K.W. Krupy (Uniwersytet Rzeszowski) poświęcony organizacji sieci biznesowych i innowacyjności sektora małych i średnich przedsiębiorstw; artykuł P. Brezdenia i W. Spalleka (Uniwersytet Wrocławski) dotyczący efektywności firm korporacyjnych o dobrym standingu na terenie województwa dolnośląskiego; praca M.J. Nowaka (Akademia Rolnicza, Szczecin) poświęcona rozwojowi Goleniowskiego Parku Przemysłowego, który traktuje jako przykład aktywnej polityki gminy.

Procesy transformacji struktur przemysłowych prowadzą także do przeobrażeń w strukturach społecznych. Wyrazem tego jest praca S. Kurka (Uniwersytet Pedagogiczny, Kraków), który podejmuje problematykę przemian struktur wiekowych i przyspieszania procesu starzenia ludności na terenie obszarów przemysłowych, oraz artykuł A. Winiarczyk-Raźniak (Uniwersytet Pedagogiczny, Kraków) o dostępności do usług kulturalnych w Meksyku.

Przedstawione prace wskazują na dużą aktualność i różny stopień zaawansowania badań dotyczących problematyki kształtowania się przestrzennych struktur przemysłowych i ich otoczenia, prowadzonych w wielu krajowych i zagranicznych ośrodkach naukowych. Przedstawione w niniejszym tomie wyniki prac badawczych podbudowanych literaturą przedmiotu i komunikaty o zmianach dokonujących się w określonej skali układów przestrzennych wzajemnie się uzupełniają i często otwierają nowe pola badawcze, które powinny być penetrowane na polu geografii przemysłu.

Zbigniew Ziolo, Tomasz Rachwał